

R H Y S B O W E N

Oorlogs dochteren

Hoever ga je om je
familie te beschermen?

ROMAN

September 1939

Van: Zijne Majesteit de Koning en zijn Regering

Aan: Alle ingezetenen van Groot-Brittannië

Zolang ons land in staat van oorlog verkeert, dienen de volgende Zeven Regels te allen tijde in acht te worden genomen:

1. Vermijd voedselverspilling
2. Praat niet met vreemden
3. Houd informatie vóór u
4. Luister naar de instructies van de overheid en handel dienovereenkomstig
5. Meld alles wat u verdacht voorkomt bij de politie
6. Verspreid geen geruchten
7. Verberg alles wat de vijand van nut zou kunnen zijn in geval van een invasie

LIJST VAN PERSONAGES

Roderick Sutton, Graaf van Westerham; bewoner en eigenaar van Farleigh Place, zijn landgoed in Kent

Lady Esme Sutton, zijn vrouw

Lady Olivia 'Livvy' Sutton; zesentwintig; oudste dochter van de Suttons; getrouwd met Burggraaf Carrington; moeder van Charles

Lady Margaret 'Margot' Sutton; drieëntwintig; tweede dochter; woonachtig in Parijs

Lady Pamela 'Pamma' Sutton; eenentwintig; derde dochter; momenteel werkzaam bij een 'overheidsinstelling'

Lady Diana 'Dido' Sutton; negentien; vierde dochter; gefrustreerd omdat haar presentatie aan het hof niet doorgaat

Lady Phoebe 'Feebs' Sutton; twaalf; vijfde dochter; intelligent, ziet alles en werkt zich daardoor nogal eens in de nesten

Het personeel op Farleigh (in sterk afgeslankte bezetting)

Soames, de butler

Mrs. Mortlock, de kok

Elsie, een dienstmeisje

Jenny, een dienstmeisje

Ruby, een hulpje in de keuken

Philpott, Lady Esme's kamenier

Nanny, kindermisje van de kleine Charles

Miss Gumble, gouvernante van Lady Phoebe

Mr. Robbins, de jachttopziener

Mrs. Robbins, zijn vrouw

Alfie, een jongen uit East-End, die vanwege de onveilige situatie in Londen naar het platteland is geëvacueerd

Jackson, de stalmeester

De bureu van Farleigh Place

Dominee Cresswell, voorganger van de All Saints Church

Ben Cresswell, diens zoon, momenteel werkzaam voor een 'overheidsinstelling'

Op Nethercote

Sir William Prescott; bekleedt een financiële functie in het zakelijk hart van Londen

Lady Prescott, zijn vrouw

Jeremy Prescott, hun zoon; succesvol piloot bij de RAF

Op Simla

Kolonel Huntley, gepensioneerd militair

Mrs. Huntley, zijn vrouw

In Elmsleigh

Miss Hamilton, een oude vrijster

Dokter Sinclair, huisarts

Diverse dorpelingen, onder wie een stel kunstenaars, een aannemer en een verdachte Oostenrijker

Bij het Royal West Kent Regiment

Kolonel Pritchard, bevelvoerend officier

Kapitein Hartley, adjudant

De soldaten die onder hun bevel staan

In Dolphin Square

Maxwell Knight, meesterspion

Joan Miller, zijn secretaresse

Op Bletchley Park

Commandant Travis, waarnemend hoofd van een geheime overheidsinstelling

Trixie Radcliffe, debutante die haar steentje bijdraagt aan de oorlogsinspanning

Froggy Bracewaite, codekraker

Bij MI5

Guy Harcourt, voormalig playboy; werkt momenteel samen met Ben Creswell

Mike Radison, sectiehoofd

Bij de afdeling luchtverkenning

Mavis Pugh, een jonge vrouw met een goed stel hersens

In Parijs

Madame Gigi Armande, beroemde modeontwerpster

Baron Von Dinkslager, nazi-officier en als zodanig levensgevaarlijk

Graaf Gaston de Varennes, Margots minnaar

PROLOOG

Elmsleigh, Kent
Augustus 1939

Het was die hele zomer al ongewoon heet. Op de veranda van het clubhuis, waar hij op zijn beurt als *batsman* wachtte, voelde Ben Cresswell de zon door zijn witte cricketbroek heen branden. Kolonel Huntley, die naast hem zat, zag vuurrood en veegde het zweet van zijn gezicht. Hij droeg beenbeschermers, want hij was de volgende die moest slaan. Bij dorpscricket woog anciënniteit zwaarder dan talent, en dus voerde de kolonel het team aan, ook al was hij niet zo'n goede batsman als Ben.

Nog maar twee *overs* tot de thee. Ben hoopte vurig dat Symmes, het jongste lid van het team, niet nog vóór de thee *out* zou gaan door een van zijn woeste, onbeheerste slagen. Zijn hoofd bonsde, zijn mond was kurkdroog door de hitte. Met zijn ogen dicht luisterde hij naar de bevredigende klap waarmee de bal werd weggeslagen, naar het gezoem van bijen op de kamperfoelie achter het clubhuis, naar het ritmische geratel van een grasmaaier, ergens in een tuin. De zachte bries voerde de geur van vers gemaaid gras aan, vermengd met de rook van bladeren die werden verbrand. Het waren de geu-

ren en geluiden die al eeuwenlang bij een Engelse zomerse zondag hoorden.

Er klonk een beleefd applaus. Ben deed zijn ogen weer open. Op het veld stormden twee spelers naar de wicket, terwijl een *fielder* een sprint trok naar de bal. Hij gooide hem niet snel genoeg terug. Nog een *run*. Bravo, dacht Ben. Misschien dat ze eindelijk eens een wedstrijd zouden winnen. Net voorbij de perfect gemaaide *pitch* wierp de slanke toren van de All Saints Church, waar zijn vader voorganger was, een schaduw over de dorpsbrink. En helemaal aan het eind daarvan overschaduwde een oude eik het monument ter nagedachtenis van de mannen uit het dorp die waren gesneuveld in de Grote Oorlog. Er stonden zestien namen op het gedenkteken. Zestien mannen en jongens uit een dorp van tweehonderd inwoners. Gevallen in een zinloze slachting, peinsde Ben.

‘Waar is Prescott?’ De vraag van de kolonel deed Ben opschrikken uit zijn gedachten. ‘We hadden die jongen goed kunnen gebruiken! Hij weet als geen ander met een snelle *bowler* af te rekenen.’

Ben rukte zijn blik los van het veld en keerde zich naar de forsgebouwde oud-militair wiens verweerde, altijd hoogrode gezicht getuigde van zijn langdurige verblijf in de tropen én van zijn voorliefde voor whisky. ‘Hij doet examen voor zijn vliegbrevet, sir.’

‘Zijn vliegbrevet? Nee maar! Dus daar houdt die malloot zich tegenwoordig mee bezig!’

‘Inderdaad, sir. Hij heeft vliegles genomen om er klaar voor te zijn. Zodra we Duitsland de oorlog verklaren, wil hij bij de RAF. Liever piloot dan tot zijn nek in een modderige loopgraaf, zegt-ie. Zoals die arme kerels in de vorige oorlog.’

De kolonel knikte. ‘Dat was een hel. Ik prijs me gelukkig dat ik destijds in ons Indië zat, helemaal in het noorden, bij de Khyberpas. Laten we hopen dat we deze keer niet dezelfde fouten maken.’

‘Ik neem aan dat een oorlog onvermijdelijk is?’

‘Absoluut. Onontkoombaar! Die schoft van een Hitler valt Polen binnen. Daar kun je op wachten! Binnen een paar weken is het zover.’

En dan zijn we het aan onze eer verplicht hem de oorlog te verklaren.’

Hij sprak met de blijmoedigheid van iemand die wist dat hij te oud was om nog te worden opgeroepen. ‘We hadden vorige week bezoek van die lui van de burgerbescherming. Ik moest het gazon in de achtertuin omspitten voor een schuilkelder, zeiden ze. Nou, daar komt niets van in! En dat heb ik ze gezegd ook! De *memsahib* speelt croquet op dat gazon. Het is al erg genoeg dat alles straks op de bon gaat. Dan kunnen ze niet van haar verwachten dat ze ook nog haar croquet opgeeft!’

Ben glimlachte. ‘Ja, ze zijn ook bij ons geweest. Met een stapel golfplaten en een bouwtekening. Niet dat mijn vader daar raad mee weet. Die heeft twee linkerhanden. Hij weet pas sinds kort hoe hij de radio moet aanzetten.’

De kolonel nam Ben onderzoekend op. ‘En wat zijn jouw plannen, jongeman? Word je ook piloot?’

‘Ik zou graag willen, sir,’ antwoordde Ben spijtig. ‘Maar ik kan me geen vlieglessen veroorloven. Dus ik zal moeten afwachten of de RAF me benadert.’

De kolonel kuchte een beetje ongemakkelijk, alsof hij nu pas besepte dat een domineeszoon krap bij kas zat, ook al had hij dan in Oxford gestudeerd en ook al gaf hij inmiddels les op een lagere school. Hij keek om zich heen, op zoek naar iets anders om het over te hebben. ‘Nee maar! Dat is een verrassing!’ zei hij toen opgewekt. ‘Daar hebben we Lady Pamela. Ik wist niet dat ze van cricket hield.’

Ben merkte tot zijn ergernis dat hij begon te blozen. Lady Pamela kwam, gehuld in perzikkleurige zijde en elegant als altijd, naar hen toe. Ze streek sierlijk een lok asblond haar uit haar gezicht, waarop ondanks de hitte zelfs niet het kleinste druppeltje zweet parelde. De twee mannen schoten haastig overeind.

‘Bravo dat u ons komt aanmoedigen, my lady!’ De kolonel bood haar zijn plaats aan op de bank. ‘Gaat u zitten. Ik ben hierna aan de beurt, en met die oude benen van me moet ik zorgen dat het bloed weer gaat stromen.’

Pamela schonk hem een stralende glimlach terwijl ze zich naast Ben op de bank liet vallen.

‘Hallo, Pamma,’ zei die. ‘Ik dacht dat je in Parijs zat, bij je zus.’

‘Dat zat ik ook. Maar pa wilde dat ik naar huis kwam. En dat ik Margot meenam. Volgens hem kan de oorlog elk moment uitbreken, en hij is bang dat ze dan niet meer terug kan. Maar Margot vertikt het.’

‘Vindt ze die opleiding daar dan zo belangrijk? Gaat de mode boven de oorlogsdreiging?’

‘Nou, ik denk dat er iets anders is wat boven alles gaat. Een knappe Franse graaf,’ antwoordde ze met een geamuseerde glimlach.

‘Jeetje.’ Ben hoorde zelf hoe kinderachtig het klonk. ‘Is je zus verliefd op een Franse graaf?’

‘Tja, Franse mannen zijn nu eenmaal waanzinnig aantrekkelijk.’ Pamela hield zijn blik vast. ‘Zo charmant en attent. Ze kussen je hand! Welke vrouw zou daar nou niet voor zwichten?’

‘Jij, hoop ik.’ Het was eruit voordat hij er erg in had.

‘Ik val niet op Franse mannen.’ Ze keek om zich heen. ‘Speelt Jeremy niet?’

Dus ze kwam niet voor hem. Het besef trof hem als een stomp in zijn maag. Ze kwam voor Jeremy. Natuurlijk! Zo ging het altijd. Er kwam een herinnering bij hem op. Een beeld van hen drieën: Pamela, Jeremy en hij. Lang geleden, op een zomerse middag zoals deze. Ze waren in de grote eik geklommen op Farleigh Place, het landgoed van Pamela’s vader, de Graaf van Westerham. Jeremy ging zoals altijd voorop, met Pamela dicht achter hem. Steeds hoger klommen ze, totdat de tak waarop Pamela balanceerde, gevaarlijk doorboog. ‘Stop!’ had Ben geroepen. ‘Niet hoger gaan!’ Het had hem een uitdagerende grijns opgeleverd, vrijwel onmiddellijk gevolgd door een afschuwelijk gekraak. De aanblik van Pamela’s geschokte gezicht terwijl ze als in slow motion langs hem schoot, zou hij nooit vergeten. Net zomin als de dreun waarmee ze tegen de grond smakte. De klim naar beneden leek hem een eeuwigheid te duren. Jeremy sprong het

laatste stuk naar de grond en was als eerste bij haar. Ben kwam, zoals altijd, te laat. Pamela lag doodstil, met haar ogen dicht. Maar toen sperde ze die ineens wijd open. Haar blik ging van Bens verschrikte gezicht naar Jeremy, en haar ogen begonnen te stralen. ‘Niks aan de hand. Maak je geen zorgen,’ zei ze. Maar er was wel degelijk wat aan de hand. Ze had haar arm gebroken. Dat was het moment waarop Ben beseftte dat ze van Jeremy hield. En ook het moment waarop hij eindelijk tegenover zichzelf toef gaf hoeveel Pamela voor hem betekende.

Al die herinneringen aan lang vervlogen zomers...

Er klonk geroep. Een appel aan de *umpire*. Gevolgd door gekreun van het publiek.

‘Vervloekte idioot,’ mompelde kolonel Huntley. ‘Hij is uit! Bal tegen het wicket.’

Hij wilde de onfortuinlijke batsman al tegemoetlopen toen er een geronk hoorbaar werd dat in snel tempo aanzwol. Iedereen keek omhoog. Boven de heuvels verscheen een vliegtuig. Het vloog erg laag. Het geronk werd een bulderend geraas, terwijl het toestel de grond steeds dichter naderde.

‘Die idioot zal zijn kist toch niet hier neerzetten?’ riep kolonel Huntley.

Maar dat was precies wat er gebeurde. Het vliegtuig scheerde rakelings over de grote bruine beuk en landde op het veld, net naast de zorgvuldig gemaaide *pitch*. De cricketspelers zochten haastig een goed heenkomen.

Het toestel was felgeel met zwart geschilderd, als een reusachtige wesp. Het stuitte over het gras en kwam voor het clubhuis tot stilstand. ‘Wel heb ik van mijn leven. Wie is die idioot?’ hoorde Ben de kolonel mompelen. Maar hij wist het al. Nog voordat de piloot zijn bril en zijn helm afzette, wist hij al dat het Jeremy was. Die liet zijn blik over de spelers en de toeschouwers gaan. Toen hij Ben ontdekte verscheen de vertrouwde grijns op zijn gezicht, en hij begon uitzinnig te zwaaien. ‘Hoe vind je hem? Ik heb hem net gekocht! Is hij niet prachtig? Kom mee! Dan gaan we de lucht in.’

Nog voordat Ben kon reageren, schoot Pamela overeind en rende naar het vliegtuig. ‘Mag ik ook mee?’

‘Nee maar! Pamma!’ riep Jeremy verrast. ‘Wat doe jij op het cricketveld? Ik dacht dat je in Parijs zat. Helaas, ik moet je teleurstellen. Het is een twoseater. Bovendien ben je er niet op gekleed. Ook al zie je er natuurlijk beeldschoon uit. Charmant als altijd...’ Hij zweeg even veelbetekenend. ‘Ik kom later op de dag naar je toe. Tenminste, als dat schikt. En dan vraag ik je vader of je mee de lucht in mag.’

‘Nou, dat moet dan maar.’ Pamela wendde zich nijdig af en liep terug naar het clubhuis. In haar boosheid botste ze tegen Ben op. ‘Als puntje bij paaltje komt maken de mannen nog steeds de dienst uit!’ zei ze driftig. ‘Dat blijkt maar weer. Hij gaat aan mijn vader vragen of ik mee mag. Daar heb jij geen last van. Nou, veel plezier dan maar!’

‘Nee, ik blijf hier. Ik laat jou toch niet alleen. Er komt vast wel een andere -’

‘Ga nou maar!’ kapte ze hem af. ‘Je wilt niets liever. Dat zie ik aan je gezicht. Vooruit!’ Ze gaf hem een duwtje.

Verlegen, in het besef dat alle ogen op hem gericht waren, liep Ben naar het vliegtuig. Jeremy grijnsde breed. Ben kende die grijns. Die betekende doorgaans dat Jeremy iets op zijn kerfstok had.

‘Ik neem aan dat je voor je brevet bent geslaagd,’ merkte hij droogjes op.

‘Met vlag en wimpel! Ik was een natuurtalent, zeiden ze. Tja, wat wil je, met een valk in mijn familiewapen? Nou, vooruit! Stap in!’

Ben klauterde op de stoel achter de piloot. ‘Moet ik geen helm op?’

Jeremy schoot in de lach. ‘Als we neerstorten zal een helm je ook niet redden. Maar maak je geen zorgen. Ik had die kist meteen in de vingers. Binnen vijf minuten. Een kind kan de was doen.’

Hij startte de motor. Het toestel stuitte over het gras, won in rap tempo aan snelheid, en daar gingen ze, de lucht in. Ze cirkelden naar de achterkant van het clubhuis, scheerden met bulderend geraas over de cricketpitch en vlogen – opnieuw rakelings – over de grote bruine beuk aan het eind van de tuin bij de pastorie. Vanuit de lucht konden

ze heel Elmsleigh zien liggen. De dorpsbrink in het hart van het dorp, met in het midden het cricketveld en aan de ene kant het oorlogsmo-
nument en aan de andere St. Mary's Church met zijn fraaie gotische
toren. Onder de rechtervleugel zag Ben de zorgvuldig onderhouden
tuinen van Nethercote, het landgoed van Jeremy's ouders. Toen het
vliegtuig begon te hellen kwam het stadje Sevenoaks in zicht, daarna
Shoreham Valley met de krijtheuvels die zich als een reusachtige hal-
vemaan uitstrekten naar het zuiden. Aan hun linkerkant kronkelde
het flonkerende lint van de Medway, in de verte aan de horizon was
de brede glinstering van de Theems te zien. De wind blies door zijn
haren, en een gevoel van euforie nam bezit van Ben.

‘Is het niet geweldig?’ riep Jeremy over zijn schouder. ‘Wat mij be-
treft kan het beginnen. Dit stel ik me bij een oorlog voor. Een gevecht
van man tegen man. En moge de sterkste winnen! Zorg dat je ook je
brevet haalt, kerel. Dan gaan we samen bij de RAF.’

Het was zinloos om te zeggen dat hij dat niet kon betalen, besefte
Ben. Mensen als Jeremy vonden het onbegrijpelijk dat geld een pro-
bleem kon zijn. In Oxford had hij Ben voortdurend uitgenodigd voor
dure theatervoorstellingen, bezoeken aan een nachtclub, zelfs voor
reisjes naar Parijs. En hij zou als vanzelfsprekend de kosten voor zijn
rekening hebben genomen. Maar daarvoor was Ben te trots geweest.
Hij had altijd een excuus gehad, een scriptie waaraan hij moest wer-
ken. Het had hem de reputatie van briljante blokker bezorgd. Ten
onrechte. Hij was verre van briljant, en met dat harde werken viel het
ook wel mee. Uiteindelijk was hij met een keurige cijferlijst afgestu-
deerd. Jeremy's cijferlijst was iets minder keurig geweest, maar in
zijn geval deed dat er niet toe. Als enige zoon zou hij de titel van zijn
vader erven, met alles wat daarbij hoorde.

‘Nou? Wat vind je ervan?’

‘Geweldig!’ riep Ben. ‘Echt geweldig!’

‘Ik weet wat! We vliegen naar Frankrijk.’

‘Heb je genoeg benzine?’

‘Geen idee!’ Jeremy schoot in de lach. ‘Ik heb die kist net gekocht.’

Hij liet het toestel overhellen en vloog in een grote cirkel terug naar het dorp. Daar verscheen het opnieuw beneden hen: de hoofdstraat, de kleine huizen aan weerskanten, de brink omringd door appelbomen en hopvelden. Zo groen, zo keurig onderhouden, zo op en top Engels. Jeremy boog zich over de zijkant van de cockpit en wees. ‘Kijk! Daar heb je Farleigh! Is het niet prachtig vanuit de lucht? Je kunt wel zien dat er een landschapsarchitect aan het werk is geweest. Na meer dan honderd jaar is de hand van Capability Brown nog duidelijk te herkennen.’ Hij duwde de stuurstang met kracht naar voren, en het vliegtuig begon te dalen in de richting van Farleigh Place, dat al sinds de zeventiende eeuw in het bezit van Pamela’s familie was. Het grote vierkante landhuis, opgetrokken uit grijze steen, werd omgeven door een uitgestrekt park, compleet met een klein meer. Uitbundig bloeiende borders omzoomden de fraai gebogen oprijlaan. Achter het huis lag een moestuin.

Jeremy slaakte een kreet. ‘Kijk! Ze hebben gasten op de thee. We gaan ze verrassen!’

Het vliegtuig helde scherp opzij. Ben hield zich stevig vast en kneep zijn ogen stijf dicht toen hij alleen nog maar blauwe lucht om zich heen zag. Zijn maag had besloten met het toestel mee te draaien. Het vliegtuig cirkelde naar beneden en vloog laag over het meer, met in het midden een eilandje waarop een voorouder van Pamela een folly had laten bouwen. Vervolgens scheerde het laag over het zandpad met aan weerskanten de oude bomen waaronder ze als kinderen kastanjes hadden geraapt. Op het gazon aan de achterkant van het huis was met lijnen een tennisbaan uitgezet. Ernaast stonden tafeltjes. De Suttons en hun gasten waren allemaal in het wit. Soames, de butler, serveerde thee.

‘Volgens mij heb ik genoeg ruimte om pal naast de tafeltjes te landen,’ riep Jeremy. ‘Jammer dat de dames niets op het hoofd dragen. Dat geeft zo’n geweldig effect. Hoeden die wegwaaien.’

Ze kwamen aanvliegen boven het zandpad, rakelings tussen de boomkruinen aan weerskanten door. Ben was nog steeds zo eufo-

risch dat hij geen angst voelde. De vlieginstructeur had gelijk gehad. Jeremy was een natuurtalent. De theedrinkers waren haastig opgestaan toen het vliegtuig boven de bomen verscheen. Nu deinsden ze verschrikt achteruit. Tafelkleden wapperden, servetten vlogen door de lucht. Het vliegtuig verloor snel hoogte.

Op het moment dat Jeremy de zonnewijzer in de gaten kreeg, zag Ben hem ook. Het ding stond, verweerd en vergeten, midden op het gazon. Ben deed zijn mond open. Pas op, wilde hij roepen. Pas op voor die –

Jeremy gaf een harde ruk aan de stuurstang. De rechtervleugel dook naar het gras en boorde zich in de grond. Het vliegtuig sloeg over de kop.

DEEL 1

PAMELA

HOOFDSTUK 1

Bletchley Park

Mei 1941

Lady Pamela Sutton staarde naar de sombere regeringspropaganda aan de muur van haar werkplek in Hut 3, een kantoortje dat nauwelijks groter was dan een kleerkast. Op sommige affiches werd de burger opgewekt aangemoedigd om zijn beste beentje te blijven voorzetten, om sterk te zijn en moedig vol te houden, op andere werd diezelfde burger streng gewaarschuwd zijn trouw aan het vaderland niet te laten verslappen. Pamela vermoedde dat het buiten, achter de verduisteringsgordijnen, al licht begon te worden. Ze hoorde de vogels zingen in de bomen achter de hut; een koor van getjilp dat nog net zo uitbundig klonk als voor de oorlog en dat nog net zo vrolijk zou klinken tegen de tijd dat de oorlog eindelijk voorbij was. Wanneer dat moment ook mocht aanbreken. De oorlog duurde al veel te lang, en het einde was nog niet in zicht. Pamela wreef in haar ogen. Na de lange nacht waren ze branderig van vermoeidheid. Volgens de regels van de burgerbescherming werden vrouwen niet geacht samen met mannen nachtdiensten te draaien, om aantasting van hun goede naam te voorkomen. Pamela had dan ook moeten grinniken toen het

tekort aan mannelijke vertalers ertoe leidde dat er toch een vrouw voor de nachtdienst werd ingezet. ‘Gezien de mannen die hier werken, denk ik niet dat ik voor mijn goede naam hoeft te vrezen,’ had ze gezegd. ‘Ze zijn meer geïnteresseerd in wiskundige problemen dan in meisjes.’

Sindsdien had ze regelmatig spijt gehad van haar bravoure. Het was loodzwaar om ’s nachts te werken. Gelukkig zat haar dienst er nu bijna op. Dan kon ze naar bed. Niet dat ze overdag voldoende slaap kreeg. Door het geratel van de treinen die vlak onder haar raam langs denderden, kwam ze nauwelijks aan haar rust toe.

‘Die vervloekte oorlog ook,’ momperde ze, en ze blies op haar stijve vingers om ze warm te krijgen. Zelfs in mei was het ’s nachts koud en vochtig in de nissenhutten die vrijwel volledig uit golfplaten waren opgetrokken. Met ingang van 1 mei was het kolenrantsoen stopgezet, maar dat had ook zijn voordelen, want het betekende het einde van de rook en de schadelijke dampen die de gietijzeren kachel uitbraakte. Het was allemaal afschuwelijk, ook het eten. De maaltijden bestonden uit eieren in poedervorm, corned beef uit blik, worsten gevuld met zaagsel. Pamela kon zich niet voorstellen dat haar hospita vóór de oorlog een goede kok was geweest, maar wat ze nu op tafel zette was onverteerbaar. Wie dagdienst had, kon in de kantine eten, waar de maaltijden heel redelijk waren. Op weg naar huis kon Pamela erlangs gaan om te ontbijten, maar na de nachtdienst was ze daar meestal te moe voor.

Bij het uitbreken van de oorlog was ze gretig geweest om zich nuttig te maken. Jeremy had onmiddellijk dienst genomen en was door de RAF met open armen ontvangen. Tijdens de Slag om Engeland had hij zijn sporen verdiend als een van de meest succesvolle piloten bij de luchtmacht. Maar roekeloos als hij was, had hij enige tijd later een Duits vliegtuig tot ver boven Frankrijk achtervolgd. Daarbij was zijn toestel neergehaald, en inmiddels zat hij ergens in Duitsland in het *Stalag Luft*, een kamp voor piloten in krijgsgevangenschap. Al maandenlang was er niets van hem vernomen. Pamela wist niet eens

of hij nog leefde. Ze kneep haar ogen dicht om de tranen terug te dringen. Flink zijn, hield ze zichzelf voor. Wat er ook gebeurt. ‘Wij moeten het goede voorbeeld geven,’ had haar vader met bulderende stem verkondigd, en hij had zijn woorden onderstreept door met de vuist op tafel te slaan. ‘Denk erom dat je nooit laat merken dat je bang bent. De mensen kijken naar ons op, en het is onze plicht hen als het ware bij de hand te nemen.’

Dat was ook precies de reden waarom ze voor dit werk was geselecteerd. Haar vriendin Trixie Radcliffe, een debutante die net als zij in de lente van 1939 aan het hof was gepresenteerd, had haar in Londen voor de thee uitgenodigd, helemaal aan het begin van de oorlog, toen beschaafde bezigheden zoals theedrinken in het Brown’s Hotel nog tot de mogelijkheden behoorden.

‘Je raadt nooit waarom ik je heb uitgenodigd, Pamma!’ begon Trixie, enthousiast als altijd. ‘Een kennis stelde me voor aan iemand die zei dat hij werk had voor meisjes zoals wij. Meisjes van goede familie. Jonge vrouwen met een helder verstand die stevig in hun schoenen staan en tegen een stootje kunnen.’

‘Echt waar? Wat voor werk? Moeten we bij de WAAC’s en de Wrens aan de slag? Om ze les in etiquette te geven?’

Trixie schoot in de lach. ‘Nee, gekkie. Volgens mij is het allemaal nogal geheim. Hij vroeg of ik betrouwbaar was. Of ik mijn mond kon houden en niet roddelde.’

‘Sjonge. Dat klinkt allemaal erg spannend,’ zei Pamela verrast.

Trixie boog zich dichterbij haar toe. ‘Hij denkt blijkbaar dat wij de juiste normen en waarden met de paplepel ingegoten hebben gekregen. Dat we ons mannetje staan en dat geheimen bij ons veilig zijn. Hij vroeg zelfs of ik veel drink.’ Ze schoot opnieuw in de lach. ‘Ik neem aan dat mensen loslippig worden als ze dronken zijn.’

‘Wat heb je gezegd?’

‘Dat ik net voor de oorlog aan het hof was gepresenteerd en dat ik vanwege de rantsoenering nog niet de kans heb gekregen om te ontdekken of ik tegen drank kan.’